

Gospodarski List.

Glasiló c. kr. kmetijskega društva v Gorici.

Ureduje: Ernest Klavžar.

„Gospodarski List“ izhaja kot priloga „Soče“ dvakrat na mesec in sicer vsak drugi petek. Udje c. kr. kmetijskega društva in naročniki „Soče“ dobivajo list brezplačno; drugače pa stane list na leto 1 gold. 20 kr. — Naročnina naj se pošilja c. kr. kmetijskemu društvu, dopisi pa odgovornemu uredniku — Rokopisi se ne vračajo.

Štev. II. in 12.

V Gorici, 30. junija 1888.

Leto VIII.

Nekteri razločki med tremi govejimi plemeni.

(Konec).

3. *Unterwaldenska pasma.*

Akopram tekmuje v Švici kaka pasma po svojih prednostih z *Unterwaldensko*, porečem vendar, da se je ta pri nas v vsakem oziru izvrstno sponesla.

Mleko, meso in delo nam morajo dajati dobre goveje pasme in *Unterwaldenska* nam daje vsega tega v zadostni meri — tudi ko je prenešena v naše kraje.

Krave so dajale v naših hlevih po 1900 do 2000 litrov mleka na leto in ono se lahko primerja mleku Beljanskih krav, če ni morda še bolje. Za en kilogr. masla treba 16 do 17 litrov mleka in špecifična teža mleka pri 14° R je 7.9°.

Teleta tehtajo pri 6 tednih 10-12 kg. več od Beljanskih.

Mej najboljšimi lastnostimi teh živalij je ta, da se čvrsto razvijajo.

Dal sem pretehtati eno Beljansko in eno *Unterwaldensko* junico enake starosti 2 let in prepričal sem se, da je zadnja tehtala 120 kg. več od prve.

Pa ne samo po naglem razvoju se odlikujejo *Unterwaldenske* živali, ampak tudi po izvrstnem mesu.

Voli te pasme niso veliki, a močni so in krepki in zato dobri za delo.

Gledé piče moram omeniti, da te živali niso zbirčne.

Videl sem, da so zadovoljne z vsako krmo, tudi s tako, katero zametajo Beljanske in Štajerske krave.

Do zdaj še nisem imel priložnosti, da bi bil poskušal, kako se pitajo ali masté živali te pasme; toda, če sodim po njih naglem razvoju, moram sklepati, da so tudi v tem oziru prav dobre.

Poskusil sem križati *Unterwaldensko* z Beljansko pasmo; toda uspeh ni bil posebno povoljen ter ne vstreza zahtevam naših kmetovalcev. Teleta niso lepe oblike, pa tudi dlaka ni po našem okusu. Zraven tega je *Unterwaldenska* pasma prevelika v primeri z Beljansko — zato ne morem priporočati križanja.

Vse drugače sodim o križanji *Unterwaldenskega* z Marijadvorskim plemenom. Teleta — sad tacega križanja — so bila prav lepega života, posebno v zadnjem konci, regularne rašče, močnih nog; razvijala so se naglo in bila so malo zbirčna gledé krme; kazala so sploh vse lastnosti čiste *Unterwaldenske* pasme.

V tukajšnji okolici in na bližnjem Krasu je uže mnogo takih telet in kmetovalci so zdaj prepričani, da najboljša pasma za naše kraje je *Unterwaldenska* in pa to, kar nam prihaja od križanja te pasme z Marijadvorsko in zato ne preteče mnogo časa, da izgine iz naših hlevov za vselej ona revna živina nepoznane izvornosti, v kateri ni niti kaplje čiste krvi; — saj vemo vsi, da ni ne za mleko, ne za meso, niti za delo.

Za to moramo kmetovalci močno hvaležni biti visokemu c. kr. kmetijskemu ministerstvu in kmetijskemu društvu v Gorici, da sta v našo deželo uvédla popolniše pasme, vsled česar se je nadejati, da se v nekterih letih izdatno zboljša naša živinoreja.

Na *Vogerskem*, aprila 1888.

J. Rubbia.

Spolsko razmerje pri trtah.

Jako zanimive razprave o spolskem razmerju na grozdnem cvetju raznih trtnih vrst beremo v zadnjem času v „Allg. Wein-Zeitung“, pa v

Priloga „Soči“

„Weinlaube.“ Profesor na vinorejskem učilišču v Klosterneuburgu, Emerih Ráthay, je spisal o tem predmetu tudi posebno knjigo pod naslovom „Die Geschlechtsverhältnisse der Reben und ihre Bedeutung für den Weinbau,“ v kateri dokazuje, da so nekatere trte dvospolne, nekatere pa da imajo v svojem cvetju zraven plodnega ženskega organa, samo nesposobne (impotentne) moške organe, da so torej čisto ženskega spola in da zavisi njihovo oplodnje samo od drugih dvospolnih trt. Dvospolne trte se torej lahko z uspehom vporabljajo za čiste zasade, v katerih so v enem vinogradu ali vinogradskem delu zasajene samo enakovrstne trte. Enospolne, ženske trte pa je dobro mešati z drugimi dvospolnimi, sicer ne morejo dati več zaroda, nego jim vtegne veter plodilnega prahu zanesti iz drugih trtnih zasadov. Po tem takem je prekoristno vedeti, ktere naših trt so dvospolne in ktere so samo ženskega spola. Dotične preiskave imajo biti sedaj prva naloga vsem avstrijsko-ogerskim vinarskim poskušališčem.

Sicer pa priskrbuje take preiskave naglo in brezplačno zgorej imenovani gospod profesor Ráthay v Klosterneuburgu. Za letos je prepozno, ker je grozdje že ocvelo, a kdor bi hotel k letu pozvedeti spol ktere koli trtne vrste, naj pošlje gosp. profesorju po en grozdič trtnega cvetja v razvoju; naj bolje tak grozdič, na katerem je nekoliko cvetja razpihnenega, nekoliko pa še ne. Grozdiči naj se odrežejo s celimi peclji in naj se naznanijo tudi imena poslanih vrst. Kdor pošlje več vrst, naj ovije peclje z volnenimi nitmi različne barve in naj zapiše na listek, s katero barvo je zaznamovana vsaka posamična vrsta. Da ne zvenó peclji, naj se ovijejo z mokrim sušilnim papirjem. — Grozdiči naj se pospravijo v kositarne škatlje.

Ob izidu preiskav sporočuje gospod profesor v „Allg. Weinzeitung“ in sicer vsakrat v naslednji številki po sprejemu v preiskavo poslanega cvetja.

Dosedanje preiskave so donesle, da so naslednje trtne vrste, ki se pri nas in posebno na Vipavskem sadé, *dvospolne*: Garganja, Gargonec, Glera, okrogla Glera, Kraljevina ali rudeči Portugizec, Klarenca. Kostenica, Malvazija (Remežija), beli Muškat, Osip-Cundra, Pinjela, Refošk, Sipa, Sv. Lorenc, Vipavska, Zelen, Pikolit. — Tako so tudi dvospolne vrste: Modra Frankinja, modri Portugizec, laški Riesling. — Samo ženskega spola pa je Vrhpoljec (Oberfelder) (in zato lahko razumemo, zakaj dajejo dotični vinogradi g. grofa Lanthierija v Vipavi tako malo pridelka) — črni Muškat, pa ne tista vrsta, ktero imamo na Primorskem, ampak neki s Štajarskega v Vipavske vinograde prenešeni črni Muškat, Mozlec.

Mogoče pa je, da so še druge trtne vrste, ki se pri nas gojé, samo ženskega spola in zato priporočamo našim trtorejcem, naj se pobrigajo za to,

da pozvedo zanesljivo o vseh svojih trtnih vrstah, ali so dvospolne ali samo ženskega spola in da se na to ozirajo zlasti, kedar delajo nove trtne zasade.

Kako je spoznati mlečno kravo?

Znamenja dobre mlekarice so v obče: drobna, bolj podolgata, pa ne bikasta glava, drobni, gladki rogovi, tenka, svitla koža, drobne kosti in polno, napeto vime pred molžo, a mehko in ohlapno po molži. Sicer sodimo mlečnost tudi po razvoju tako imenovanega mlečnega ogledala. Govedorejcu in mlekarju se je torej v prvi vrsti ozirati na vime in na mlečno ogledalo, kedar zbira krave za rejo.

Pri pripoznanih mlečnih pasmah je vime vselej znamenite velikosti. V njem se nahajajo mlečne žleze, navadno štiri, obe sprednji nekoliko večji in delavniši od zadnjih dveh.

Po navadi ima vime po štiri sesce, za njimi pa sta večkrat še dva manjša, ktera ne dajata mleka.

Muogi pravijo, da sta ona znamenje obile mlečnosti, kar pa ni res. Kakor smo uže rekli, mora biti vime pred molžo polno, napeto, po molži pa ohlapno in mehko.

V nasprotnem slučaju je tako imenovano mesno vime, ktero prihaja pogostoma od tega, da se krava zadosta ne pomolze.

Znamenje mlečnosti je tudi tako vime, na katerem so pozamezne mehke dlakice; nasprotno označuje z ostro dlako obraščeno vime, ktero je potem navadno tudi majhno in hrapavo, slabo mlekarico. Najzanesljivejši znamenji dobre mlekarice sti, kedar ima vime na svoji nježni, mehki koži napete žile in kedar je tako vime s kožnim lojem kakor z luski pokrito. Od teh lusk dobiva koža vimena neko posebno, rumenikasto barvo, po koji sklepajo kmetovalci na obilo mlečnost. O sescih moramo opomniti, da se krave z dolgimi sesci mnogokrat težko molzejo, one pa, ktere imajo kratke, debele sesce malo časa in da tudi takrat dajejo malo mleka.

Pred vimenom je na vsaki strani pod trebuhom po ena debela krvna žila, tako imenovana mlečna žila. Velikost te žile je navadno primerna razvoju vimena in posebno tisti krvni množini, iz ktere se v žlezah preustvarja mleko. Če je ta žila velika, je to tudi znamenje obilne mlečnosti. Toda stare krave imajo pogostoma debele mlečne žile, a pri vsem tem malo mleka, ko so te žile pri mladih kravah primeroma majhne.

Kot merilo mlečnosti naglašajo razumni kmetovalci posebno tako imenovano mlečno ogledalo. Ker ni vsem dobro znano, kaj je prav za prav mlečno ogledalo, hočemo je tu nekoliko popisati.

Mlečno ogledalo imenuje se dlaka pod repom med zadnjima stegnuma do srede vimena. Na tem

kraji vidimo, da je dlaka veliko bolj kratka in fina, kakor po drugem životu in tudi drugače leži, namreč od spodaj navzgor proti repu. Ta dlaka se tudi bolj sveti ter ima različne podobe, v časih je podobna srcu, v časih vilicam, v časih pa liri. Če je pa dlaka dolga in kodrasta, potem je teže zapaziti ogledalo, a spoznamo je po otipu.

Mlečno ogledalo sega lahko visoko po srednjem mesu in zalega včas celo njegovo širokost. Ono kaže, kakor sploh životni slog, samo obstoječe sposobnosti; kako so pa te sposobnosti razvite, to se ravna po pasmi, po krmljenji in sploh oskrbovanji. Ogledalo opazujemo lahko uže pri teletu; ono je torej znamenje, po katerem zamoremo približno presojati žival vže v prvi mladosti, če ni drugih znamenj in če so merodajne samo lastnosti roditeljev.

Če opazujemo mlečno ogledalo ne samo na posameznih živalih, ampak tudi na različnih pasmah, vidimo, da imajo vse dobre mlekarice pravilna, velika ogledala, in da so ta pri vseh malo mlečnih kravah majhna in nepravilna. Dobre mlečne pasme imajo velika mlečna ogledala in pri vseh se praviloma ogledala vjemajo tudi z drugimi znamenji obilne mlečnosti. Presojevaje mlečno ogledalo moramo tudi na to paziti, kakošno da je. Fina, mehka, z luskami pokrita koža na mestu ogledala ne pomenja samo to, kar smo uže poprej rekli o vimenu, mariveč vpliva tudi kakovost ogledala na njegovo velikost.

Kder ima ogledalo dolgo, trdo dlako in je tedaj bolj hrapavo (grobo), kaže se nam večje. Če je pa koža fina in dlaka kratka in mehka, kaže nam ogledalo samo svoj pravi obseg in zato je vidimo manjše. Pri vsem tem pa prekosujejo navadno krave s takim na videz manjšim, pa finejim ogledalom one, kojih ogledalo je sicer večje, pa bolj grobo.

Kdor natančno opazuje in primerja mlečna ogledala posameznih živali, zlasti pa različnih pasem, seznanj se tako z raznimi oblikami ogledal in sodi potem laže in zanesljiveje, ktere krave so dobre mlekarice in ktere ne.

„Landw. Mitth. f. St.“

Prvi vinski trg

*in razstava rastlin, vinarske oprave
in antikriptogamičnih aparatov v Trstu.*

Dne 9. t. m. so slovesno odprli vinsko razstavo v jako okusno okrašenih prostorih gledališča „Politeama Rosetti“. Nauzočni so bili nj. prevzv. g. cesarski namestnik baron Pretis, mestni župan Bazzoni, udje razstavnega odbora in mnogo odlične gospode.

Župan je v primernem govoru naštel zasluge kmetijskega društva, razstavnega osnoveatelja, za pogozdenje Krasa in za vsestranski napredek in razvoj kmetijstva na Tržaškem. Ob enem se je zahvalil vis. c. k. kmetijskemu ministerstvu, c. kr. namestniji, trgovski zbornici, mestnemu zastopu in vsem tistim, kteri so v to pripomogli, da se je priredila tako krasna razstava.

Nj. ekn gospod namestnik je tudi svoje priznanje izrazil kmetijskemu društvu za njegovo vsestransko skrbnost v prid domačemu kmetijstvu, dostavši, da se zanaša, da se mu tudi današnje podjetje popolnoma posreči in da obrodi zaželjeni sad. — Na to je gospoda obhodiła celo razstavo v spodnjih in zgornjih prostorih. Najlepši del — rekli bi lahko — dovršen je vinski trg in razstava vin v glavnih gledališčnih prostorih; razstava vinarske oprave in antikriptogamičnih aparatov, ali takih priprav, ki se rabijo proti trtnim boleznim, pa je po menenji strokovnjakov primeroma revna. — Prostor našega lista so pretesni in ne dopuščajo, da bi tu popisali razstavo v njenih podrobnostih, kar se nam zdi tudi zaradi tega nepotrebno, ker so vsi Tržaški listi v tem oziru uže storili svojo dolžnost. Omeniti hočemo samo nekoliko ob uspehu.

Razstava je bila ves čas dobro obiskovana, vendar pa ne toliko, da bi se mogli z vstopnino založiti stroški. Avstrijske dežele so se je z svojimi vinskimi pridelki deležile po naslednji vrsti: Istra, Tirolsko, Goriško, Dalnacija, Spodnja Avstrija, Štajarsko, Ogrsko, Česko. — Največ vin je torej razstavila Istra, ktera je sploh znala po svojih zastopnikih veljavo pridobiti svojim pridelkom. Goriško je tudi prav dostojno zastopano na razstavi, posebno sta se sponesla Kras in Furlanija; Vipavska stran je razstavila primeroma malo, — Brda skoro nič.

Po objavljenih poročilih so Goriškim razstavljavcem prisojena nasleduja odlikovanja:

Izmed samo štirih častnih diplomov, ki so bili podeljeni na razstavi, prejeli so jih naši razstavljavci tri in sicer d.r. Albert vitez *Levi* iz Villanove, grof *Latour* iz Rusića, oba za razstavljená vina, Goriška trgevska in obrtnijska zbornica za posušeno sadje. — Deželni kmetijski šoli v Gorici je podeljen diplom zlate svetinje. Državno sreberno svetinjo so prejeli g. *Zlobec* Anton iz Dutovlja, g. *Černe* iz Tomaja, g. *Jacchia* iz Rude, g. *Kammel* pl. *Hardegger* iz Zdravščine (ta je prejel tudi diplom zlate svetinje) g. *Velicogna* Josip, tajnik kmet. društva za knjigo o vinarstvu in en stroj; Knez *Hohenlohe* je prejel diplom sreberne svetinje in bronteno svetinjo; dalje so prejeli diplome sreberne svetinje gg. *Goljevšček* iz Sežane, *Lorenzutti* in *Klaus* kot kletarja in sodelavca grofa *Latourja*.

Bronteno svetinjo so prisodili *vinorejskemu društvu v Dornbergu, Rovis-u v Vel. Žabljah, g. Gordini Lucijanu v Tržiči itd.* — Natančen razkaz odlikovancev priobčimo v prihodnjem listu, v katerem dodamo tudi še nekatere opazke o razstavi in njenem uspehu.

O snaženji nerabljenih sodov.

Dvojen je način, po katerem ohranimo čiste one prazne sode, v ktere hočemo pozneje pretočiti vino. Prvo in najnavadnije sredstvo je žveplanje sodov. Na spodnji konec čepa, kateri ima biti nekoliko daljši od navadnega čepa, pritrdi drateno vrtelo (špiralo) enake širokosti, vtakni vanjo žvepleuo urezavnico (Schwefelschnitte) in prižgi jo, pa vložijo čep v sod. Žveplo naj se odkapa v skledico, ki je pritrdjena na vrtelu. Žvepleni par se razširi po sodu, ga napolni, dokler ni več kislega v sodu. Potem se ugasne žveplo. Učinek žveplenega para na doge zapreči, da se ne morejo zaploditi glivice na njih. Žveplo naj bo prosto arsenika, kakoršno se navadno dobiva v kupčiji. Za vsak hektoliter treba 2—5 gr. žvepljenih urezanic; sodi pa naj se žveplajo v suhih hramih vsaka dva meseca, v vlažnih pa vsak mesec.

Žveplene urezavnice napravimo si lahko sami, če raztopimo žveplo v kositarni posodi. Toda preveč je ne smemo segreti, da ne postane žveplena tekočina gosta in rujava in zato naj se pazi na to, da ostane vsakrat še košček trdega žvepla v raztopljeni tekočini. Na to potegnemo odrezek papirja ali štramina skozi raztopljeno žveplo in pustimo, da se strdi.

Noben razumen kletar naj ne bo brez žvepla. Brez njega se sodi nikdar ne ohranijo zdravi.

Drug, nekoliko draži pripomoček za čiščenje sodov je raztopljena salicilne kisline. Ž njo se oplahne sod po vseh notranjih delih, a skrbeti je treba za to, da se zmogijo vse doge, da ne ostane noben, tudi najmanjši prostorček ne močen, ker je drugače vendar prilika dana, da se naredé glivice in da ne dosežemo zaželjenega namena. Tudi oplahnemo sod lahko s stanšanim vinskim cvetom, v katerem se je raztopila salicilna kislina. A tudi pri tem moramo na to paziti, da zmóči tekočina od znotraj vse doge.

„Allg. W. Ztg.“

OZNANILO

svilorejcem in kupcem svilodnih mešičkov.

Dne 16. t. m. začne delovati peč za parjenje svilodnih mešičkov, postavljena po prizadevanji c. kr. kmetijskega društva v dvorišči hiše št. 1. na trgu sv. Antona v Gorici.

PRAVILA.

1. Peč je za javno rabo in dela od 6. ure zjutraj naprej; če se pa zahteva in 2 uri poprej naznani, bo delala tudi po noči.

2. Komisija c. kr. kmetijskega društva bo nadzorovala delovanje peči.

3. Kdor hoče rabiti peč, mora se oglasiti pri podjetniku ali pri njegovih opravnkih, da naredi svojo izjavo, plača pristojbino (takso) odmerjeno za parjenje in prejme izkaznico, katero mu izda v to postavljena oseba, kar se mora goditi v pričo gospodarja mešičkov ali njegovega zastopnika.

4. Izkaznica bo opravičevala, da se bodo sprejemali mešički za parjenje; toda manjše množine od 6 kilogramov se ne sprejmó.

5. Parjenje se bo vršilo brez izjeme po vrsti, kakor bo prihajalo blago v prostor zraven peči. Ako bi prišlo istočasno več partij, imela bo prednost najteža.

6. V peči je prostora za parjenje okoli 500 kilogr. mešičkov za vsako uro dela.

7. Parjenje se prične, kakor hitro bo oddanih izkaznic za okoli 500 kilogramov mešičkov. Donesce bo moči obvezati, da ostanejo toliko časa pri peči, dokler se nabere omenjena teža. Toda oni bodo dali lahko pariti prinese mešičke, tudi preden se nabere potrebna množina za eno parjenje, to je 500 kilogr.; v tem slučaju se morajo zavezati, da plačajo celo pristojbino za eno parjenje, ali vsaj za razloček med množino, ki je na razpolago in ono, ktere treba za eno navadno parjenje (500 kilogr.).

8. Ko so se v času ene ure po parjenju mešički ohladili, povrnejo se dotičnim gospodarjem ali donescem, kateri jih imajo na svojo varnost ali nevarnost od peči preč spraviti. Tiste mešičke, kateri bi se hitro ne odnesli, bo dal podjetnik peči pospraviti v posebnem prostoru; v tem slučaju pa bodo morali plačati gospodarji po en krajcar ohranitnine za vsak kilogram in vsakih 24 ur.

Podjetnik ne prevzame nobene odgovornosti, da se mešički varno ohranijo nad 5 dni in pridržuje si pravico, da lahko zavrne znamenite partije, za ktere bi ne zadostovali v to odmenjeni prostori.

9. Kedar se razkladajo mešički iz posod ali zabojev, v katerih so bili prinese k peči, in kedar se naklada blago v jerbace namenjene za peč, morajo biti navzočni tudi dotični gospodarji, kateri morajo tam ostati tudi med parjenjem in kedar se presipajo oparjeni mešički zopet v tiste posode, v katerih jih mislijo dotični gospodarji prenesti iz ograde, v kterej se nahaja peč — in to vsakrat, naj je večja ali manjša množina mešičkov danih v parjenje. Da se mešički spravijo v jerbace in po končanem parjenju razložijo na deske ali pletenice, kjer se imajo ohladiti in da se potem zopet pospravijo v posode gospodarjev, za vse to mora skrbeti podjetnik peči.

10. Kdor rabi peč, mora se ravnati, kedar pri-
naša in odnaša blago, kedar se mešički tehtajo, na
kladajo in razkladajo, po pravilih, ktera mu na-
znanu podjetnik ali njegov opravnik, ker je neobhodno
potrebno, da se v ogradi peči ohrani lep red v obče-
vanji, in da se ne zavirajo razne operacije.

11. Kdor prihaja, ne sme nikakor vtikati se v
poslovanje, a, kakor se je uže omenilo, mora pričujoč
biti pri parjenji, ker ne odgovarja podjetnik za no-
beno neprilichnost, ktera bi se lahko pripetila v škodo
blagu v odsotnosti gospodarja.

12. Pristojbina za parjenje je odločena z $2\frac{1}{2}$
kraj. avst. velj. za vsak kilogram mešičkov in za
izdajo izkaznice je plačati *pet krajcarjev*.

13. V ogrado, kder je peč, ne sme razun
donescev blaga nihče, kdor nima tam kaj posla.

14. Slednjič pridržuje si podjetnik pravico, da
sme zavračati take partije mešičkov, ktere so poer-
nele. — Te se pa lahko posebej oparijo, za kar se
je pogoditi.

C. KR. KMETIJSKO DRUŠTVO V GORICI

dne 23. maja 1888.

Podpredsednik:

I. BOLLE

Štev. 374-1888.

Sadna sušilnica v Gorici.

Goriška trgovska in obrtnijska zbornica je raz-
poslala naslednjo okrožnico po deželi:

Sušilnica za sadje in zelenjad, ktero je pod-
pisana zbornica s privoljenjem visocega c. k. kup-
čijskega ministerstva oskrbela, začne letos delovati
dné 14 t. m.

Sušilnica, odmenjena za umetno sušenje svežega
sadja, sočivja in vrtnin, je postavljena v poslopji,
ktero je v znotranjem vrtu pri hiši štev. 23 v
„Via Ascoli“.

Delalo se bo v štirih sušilnih pečeh različne
zgradbe, odbranih izmed tistih, ki so na najboljšem
glasu, to je ena po sistemu Alden (predelana po
R. Geburth-u na Dunaji), ena po sistemu Ryder in
dve po Reynoldovem načinu, ki se imenuje Geisen-
heim).

Vsakdo se bo lako posluževal teh peči, samo
da se poprej oglasi pri dotičnem vodji in da plača
zmerno pristojbino, ki se bo računila samo na pod-
lagi dejanskih stroškov za sušenje, namreč, po 1 gl.
25 sld. do 3 gl. od vsacega kvintala svežega blaga
z ozirom na različno sorto.

Do zdaj določene pristojbine so na ogled v
sušilničnih prostorih.

Sušilnica je začasna in ni napravljena morda
kot dobičkarsko podjetje; podpisana zbornica jo je

oskrbela, tudi če bi imela za to kaj žrtovati, kakor
v resnici žrtvuje, da se v deželi spozna in po vred-
nosti oceni večja korist, ki jo daje umetno sušenje
v primeri z naravnim in da je ponudila pridelo-
valcem in kupčevalcem suhega sadja priložnost, da
se praktično naučé, kako se rabijo sušilni stroji.

Določbe o tem, kako se blago izročuje in na-
zaj jemlje in kako delujejo sušilnice sploh, zapopa-
dene so v posebnih pravilih, ktera je podpisana
zbornica v skupni seji odobrila, in ktera radovoljno
zastonj pošljemo vsem, ki se za to oglasijo.

Če stranke prosijo, preskrbi sušilni zavod tudi
pospravljanje posušenega blaga v posebne zaboje ali
škrinjice, previdene s pečatom in naslovom sušilnice.

Uže koj s početka svojega delovanja se je ta
naprava prikupila občinstvu jasno dokazavša koristi,
koje vtegne v deželo uvedeno umetno sušenje dajati
producentom in trgovcem. Ker gre torej za občno ko-
ristno podjetje, naprošeni so vsi veljavni kmetovalci,
da blagovole prizadevanje kupčijske zbornice krepko
podpirati ter v nemati ljudstvo za to napravo.

Kupčijska in obrt. zbornica

v Gorici junija 1888.

Obdorovanje konj.

Vis. c. kr. namestništvo je objavilo naslednje
oznanilo zastran daril, ktera se imajo v jeseni 1888
v konkurznih postajah Tolminu, Gradiški in Pazinu
deliti konjem za pleme:

Določenih je premij:

Za Tolmin: Za kobile matere z sesavnimi
žrebeti 1 po 35 gld., 1 po 20 gld. in 1 po 15
gld.; za mlade, to je 3 in 4 letne kobile 1 po
25 gld., 1 po 20 gld., in 1 po 15 gld.; za 1 in 2
letne žrebice 1 po 15 gld., 2 po 10 gld.

Za Gradiško: za kobile matere z sesavnimi
žrebeti 1 po 35 gld., 1 po 25 gld., in 2 po
15 gld., za mlade, to je 3 in 4 letne kobile 1 po
25 gld., 1 po 20 gld., in 2 po 15 gld., za 1 in
2 letne žrebice 1 po 15 gld., 2 po 10 gld.

Za Pazin: Za kobile matere z sesavnimi žre-
beti 1 po 35 gld., 1 po 20 gld., 1 po 15 gld.;
za mlade, to je 3 in 4 letne kobile 1 po 25 gld.,
1 po 20 gld., 1 po 15 gld., za 1 in 2 letne
žrebice 1 po 15 gld. in 2 po 10 gld.

I. POGOJI ZA DARILA

*na podlogi določeb, ktere je potrdilo visoko
c. k. ministerstvo za poljedelstvo z razpisom od
23. aprila 1885 št. 4855—1042.*

Iz državnega zaklada se darila podelé:

A. kobilam materam,

B. mladim kobilam, in

C. žrebicam, in če bi bilo še kaj daril na razpolaganje,

D. eno-in dveletnim žrebčkom.

Pri tem se je ravnati po naslednjih določbah:

A. Gledé na kobile matere:

Taka darila se prisodijo:

1. Kobilam materam od spolnjenega petega leta brez omejitve starosti in sicer dokler so zdrave, močne in dobro rejene, imajo lastnosti dobrih kobil za pleme in imajo lepo sesalno ali odstavljeno žrebe.

Materam kobilam noriškega (pincgavškega) plemena se smejo dajati darila tudi v četrtem letu.

2. Darilo se sme le tedaj prisoditi, če je

a. žrebe zarodil državni ali dovoljeni privatni plemski žrebec, ali kobilnemu lastniku lastni žrebec, in se ta zarod v prvih dveh primerljajih dokaže s pcstavno ubrejnicó;

b. če se dokaže s spričalom, danim od občinskega predstojnika in potrjenim od politične gosposke, da je bila kobila mati že pred žrebčkovim porodom lastnina tistega, ki se poteguje za darilo.

3. Okoliščina, da je kobila že v prešujih letih enkrat ali večkrat dobila darilo, je ne izključuje od darila.

B. Gledé na mlade kobile:

1. Darila se bodo delila tri-do štiriletnim kobilam noriškega (pincgavškega) plemena, in štiri-do petletnim kobilam družih plemen

a) če jih je ubrejl državni ali dovoljen privatni žrebec, in se to dokaže s postavno ubrejnicó in

b) da so najmanj eno leto lastnina tistega, kateri se poganja za darilo in se to dokaže z spričalom, danim od občinskega predstojništva in potrjenim od politične okrajne gosposke.

2. Mladim kobilam, ki so dobile kokor take že enkrat darilo, sme se pozneje samo kakor materam kobilam z lepim sesalnim ali odstavljenim žrebetom (A) darilo priznati.

C. Gledé na žrebice:

Darila žrebicam na Furlanskem in v Istri se bodo dajale pod naslednjimi pogoji:

1. Eno-in dveletnim žrebicam, naj jih je zarodil državni ali dovoljeni privatni ali lastnikov žrebec, če jih je lastnik dobro izredil in je pričakovati, da se dobro razvijó in odgojé in obečajo biti v prihodnje dobre kobile za pleme.

Da jih je zarodil državni ali dovoljeni privatni žrebec, to se mora dokazati s postavno ubrejnicó.

2. Med več žrebicami, ki se potezajo za darila in so skoraj enaka darila vredna, oziralo se bode najprej na tiste, katerih posestniki z vere vrednim spričalom dokažejo, da imajo taka poslopja, da morejo žrebice dobro odgojiti, kjer se namreč vjema klaja v hlevu z gibanjem pod milim nebom po zimi

in poleti. Žrebicam, ki so kot enoletne dobile darilo, sme se zopet kakor dveletnim dati darilo.

D. Gledé žrebčkov:

1. Če se darila žrebicam namenjena, vsa ali nekoliko ne razdelé, smejo se ostanki od 5 do 10 goldinarjev eno- in dveletnim žrebčkom dati, naj jih je zarodil državni ali dovoljeni zasebni, ali gospodarjev žrebec in rodila gospodarjeva kobila, če jih je gospodar dobro zredil in je pričakovati, da se bodo tudi za naprej dobro izrejevali, tar da obečajo biti dobri žrebci za pleme.

Vere dostojno se mora dokazati, da jih je zarodil državni ali dovoljeni zasebni žrebec.

2. Zrebčki, kateri so dobili darilo v prvem letu, smejo ga dobiti tudi v drugem letu.

II. DELITEV DARIL.

1. Delé se:

a) Državna darila od 10 do 35 goldinarjev,

b) 18 srebernih državnih svetinj;

c) v slučaju, če se državna darila, ali državne svetinje ne vzemo, pohvalna pisma.

Za prva darila druge vrste, sreberne državne svetinje.

Državna darila se razdele po deželah, kjer so plemski okraji, in dobodo darila samo konji iz teh okrajev.

Državna darila se smejo deliti samo v resnici darila vrednim konjem.

V slučaju, če pri potezanju za državna darila posamezne vrste konj, katerim so določena darila (matere kobile, mlade kobile in žrebice) niso zmožne za darila, smejo se, proti poznejši motivaciji prenesti darila od ene konjske vrste na drugo, ali iz enega plemškega okraja na drugi okraj.

Pri darilih se mora gledati najpred na tiste konje, ki morejo po dobrem zarodu dokazati, da so dobri za pleme, in kateri so najspodobniši polepsati in zboljšati konje v katerem kraju; v enakih razmerah ima se dati prednost konjem dokazanega dobrega rodü pred tistimi, katerih rod ni znan.

Denarno darilo se ne sme razdeliti med dva ali več konj, ki so bili spoznani darila vredni.

Vsaki lastnik konja, čigar živinče za pleme je vredno darila, mora podpisati reverz, s katerim se zaveže, da je hoče še leto po podelitvi darila obdržati ter k prihodnjem delitvi državnih daril zopet dovesti, ako dotlej pri življenji ostane; dalji da hoče brez vsakega ugovora povrniti darilo, ako bi ne mogel spolniti svoje obljube.

Za razsodbo darilne vrednosti poklicana komisija je sestavljena iz okrajnega glavarja onega okraja, h kateremu spada konkursna štacija ali njegovega namestnika, koš predsednika, iz poveljnika državnega žrebišča ali njegovega namestnika, iz c. k. deželnega živinozdravnika, in če bi bil ta zadržan, iz dotične-

ga c. k. okrajnega živinskega zdravnika, iz zvedenca imenovanega z dovoljenjem c. k. ministerstva za poljedestvo za pokneženo grofija Goriško in Gradišćansko, za tržaško okolico, oziroma mejno grofijo Istro, slednjič iz enega konjerejca okraja darilne postaje, poslanega od dotičnega kmetijskega društva.

Za darila določeni kraji in dnevi so :

V Tolminu za sodnijske okraje Bolec, Tolmin, Cerkno in Kanal 21. septembra.

V Gradiški za južni del poknežene grofije Goriške in Gradišćanske in za tržaško okolico 22. septembra.

V Pazinu za Istro razun kvarnerskih otokov 24. septembra.

Komisija, dajoča darila, snide se ob 10. zjutraj; kdor pripelje konja po tej uri, ne bode se več v ozir jemal.

Od c. kr. namestništva.

V Trstu dne 25. maja 1888.

Gospodarske novice

Otrovanje z vinom. — Strašna vest se širi po javnih listih. Glasi se tako: V mestu Hyères blizu Nizze zgodila se je te dni velika nesreča; nad 300 oseb je zaporedoma hudo zbolelo; neznanke bolečine v želodcu, mrzlica, omrtvice so jih napadale in zdravniki niso vedeli zakaj in od kod. Slednjič se je prepričal nek zdravnik, da se je ta bolezen lotila samo tistih oseb, ktere so užile vino iz kleti grofa Villeneuve. Preiskava je dognala, da so bila vsa vina sé silno nevarnimi snovmi ponarejena. Oblastnije so dale nemudoma izkopati in preiskati 11 oseb, umrlih vsled navedenih bolečin; grofa Villeneuve pa so deli v zapor.

Tertorejci pozor!! Najhuja sovražnica vinski trti, trtna uš (Filloxera vastatrix) je pred durmi: Uradnih poročil sicer še nimamo — a pozvedeli smo vendar iz zanesljivih virov, da je ta pogubonosna škodljivka okužila uže nektere vinograde v Vipavskem Šentvidu in v Podragi; torej je nevarnost silno velika, da se ne zanese tudi naprej po Vipavskem in po Goriškem. Priporočamo torej prav nujno vsem trtorejcem, naj še enkrat pazno preberó „Naredbe zoper razširjenje trtne uši“, ktere smo priobčili v letošnji 6. številki našega lista in naj se vestno ravnaajo po njih in po onih podukih, ktere prejmo gotovo vsa županstva na deželni meji od političkih oblastnij.

Čem bliža je nevarnost, tem večja mora biti previdnost, da se je obranimo.

Ravno ko smo imeli skleniti današnjo številko, prestrašila nas je vest, da je Filoksera uže na Go-

riškem. Po naročilu Sežanskega okr. glavarstva pregledal je gospod Alojzij Štrekelj iz Komnega nek sumljiv vignograd imenovan „za starim gradom“ v Štijaški občini na Krasu in je našel, da je napaden po trtni uši. Kako daleč sega okuženost, tega še ni mogel dognati. Bog daj, da bi se mogla omejiti nesreča v najtesniše meje!

Državna sadna razstava. C. kr. avstrijsko sadjerejsko društvo je objavilo naslednji oklic:

„Astrijsko sadjarstvo je velike narodno-gospodarske važnosti, ono je izmed najvažnejših panog kmetijstva, ter njegovo pospeševanje je tako rekoč domovinska dolžnost.

C. kr. Astrijško pomologično društvo je prepričano, da bi velika sadna razstava, katere bi se udeležila vsa kraljestva in dežele naše države, veliko pripomogla sadjarstvu do povzdige; zato je društvo ukrenilo prirediti letos jeseni v glavnem in stolnem mestu Dunaji veliko državno sadno razstavo, ki bode še zlasti s tem posvečena, ker bode prirejena ob priliki vladarske štiridesetletnice našega presvetlega cesarja.

Razstava bode v središči mesta. Kmetijske družbe so prevzele prireditev deželnih skupin, vis. c. kr. kmetijsko ministerstvo je, izpoznavši važnost tega podjetja, privolilo veliko podporo; in tako smemo z veselim srcem poročati, da bode mogoče z razstavo praznovati lep avstrijski praznik.

Iz razstavnega programa je razvidno, da tu ne gre za diletantizem, ampak za važno vprašanje razpečavauja našega sadja. Naše društvo si je postavilo načelo: Ako je sadjarstvo koristno in kazno, potem se samo pospešuje.

Zanimivo bode na razstavi delovanje z raznimi inostranskimi sušilnicami.

Z eno besedo: Sadjarji, na delo v prid avstrijskemu sadjarstvu!

Opozarjamo naše sadjarje na to razstavo z opombo, da je kmetijsko društvo pripravljeno dati vsakemu, kdor želi, pojasnila, nasvete in programe, ki zadevajo to razstavo.

Svilodni trg v Gorici. Dne 24. junija so stehali na našem trgu 6773 kilogr. svilodnih mešičkov. Najniža cena 1 gl. 45 kr., najviša 1 gl. 65 kr., srednja 1 gl. 57½ kr.

Dne 25. junija so stehali 8531 kilogr. domačih ušeničnih mešičkov. Najniža cena 1 gl. 45 kr. najviša 1 gl. 64 kr., srednja 1 gl. 54 kr. Mešancev 213 kilogr. po 1 gl. 40 kr.

Dne 26. jun. so stehali domačih mešičkov 6118 kilogr., najniža cena 1 gl. 40 kr., najviša 1 gl. 60 kr., srednja 1 gl. 48 kr. — Mešancev 118 kilogr. po 1 gl. 40 kr.

Do 26. t. m. je bilo stehanih 73.709 kilogr. domačih ušeničnih in 331 kilogr. mešancev.

Huda nevihta se je razpasla 27. t. m. nad belo Ljubljano. Blisk, grom, toča in silna ploha vrstili so se zapored. Parkrat je treščilo in kakor bi še ne bilo vsega dovolj, naznanil je strel z Grada požar na barji. Ob 1/2 5. uro je bila prav gosta toča. — Tudi v Gorici je zdaj dve noči zaporedoma gromela in treskalo in lilo — a hvala Bogu brez ledenega spremstva. Dež pa je jako dobro došel žejni zemlji.

Državne podpore. Visoko c. kr. kmetijsko ministrstvo je podelilo, oziroma odločilo za tekoče leto naslednje državne podpore v prospeh kmetijstvu na Goriškem: Za nakup travnih semen 100 gld.; — za zatiranje strupene trtne rose ali Peronospore 200 gld.; — za zboljšanje govedoreje 1500 gld.; — za podpiranje mlekarskih društev 200 gld.; — donesek k upravnim stroškom kmetijskega društva 100 gld.; — in za svilorejske namene 300 gld.

Posvetovanje kmetijskih zastopnikov je bilo 24. maja v poljedelskem ministerstvu na Dunaji v ta namen, da se reši vprašanje: ali in kako bi se mogli kmetovalci sami neposredno udeleževati zalaganja vojaštva s potrebnimi poljskimi pridelki: s kruhom, ovsom, senom, slamo in drvi. Vprašanje to kroži in razpravlja se že več let v krogih kmetijskih zastopnikov. Morebiti da se sedaj s posredovanjem poljedelskega ministerstva najde način, po katerem se glede teh pridelkov ustreže kmetovalcem in vojaštvu.

Nauk, kako zasajati vinograde z ameriškimi trtami, da jih trtna uš ne more uničiti, naslov jo novi knjižici, katero je spisal R. Dolenc, vodja na kmetijski šoli v Grmu, založil pa kranjski deželni odbor. Knjizica ima 14 jako ličnih podob ter se dobiva pri deželnem odboru v Ljubljani po 10 kr.

Trtna uš v Italiji. Ta pogubni mrčes je napadel do konca leta 1886 v Italiji naslednja površja:

V Lombardiji, prov. Como	45.00	ha
„ Milan	6.11	„
„ Bergamo	0.31	„
Piemont „ Novara	0.03	„
Ligurija „ P. Maurizio	4.00	„
Kalabrija „ Reggio	104.00	„
Sicilija „ Mesina	2000.00	„
„ Cattanisetta	3150.00	„
„ Girgenti	100.00	„
„ Sirakusa	60.00	„
„ Catania	2250.00	„
Sardinija „ Sassari	150.00	„

Skupaj 7780.45 ha

Leta 1887 so našli mnogo novih filokserinih zaleg. Posebno v Siciliji se strašno širi ta pokončevalka ter je uže popolnoma ugonobila nad 2200 hektarjev vinogradov.

h

Orjaški sod. Na Bruselski razstavi se bo po našala tvrdka Sorger et Comp. in Osieka z velikansko zbirko hrastovega za eksport odmenjenega lesu, z raznimi uzorci ogrskih lesnih obrtov in slednjič z orjaškim sodom držečim 1000 hektolitrov iz samih hrastovih dog.

Ta sod bo Ogrska razstavna komisija primerno opravila za pokuševalnico Ogrskih vin, ktera so v Belgiji še malo znana.

P. n. Narečnikom in društvnikom. — Z današnjo številko sklepa prvo polulelje. Priporočamo torej p. n. članom c. k. kmetijskega društva in narečnikom, naj o pravem času spolnijo svojo dolžnost do društva in do lista.

Tržne cene

27. mareaia t. l. v Gorici.

	od gold.		do gold.	
Pšenica 100 k.	7	75	8	—
Koruza „	7	—	7	50
Rž „	6	50	7	—
Ječmen „	6	—	7	—
„ pehan „	11	—	11	50
Oves „	5	80	6	50
Fižol „	8	—	12	—
Ajda „	8	—	8	50
Riž (fin) „	22	—	24	50
Riž navaden „	20	—	21	50
Riž indijski „	14	—	17	50
Seno „	2	80	3	—
Slama „	2	4	2	10
Češplje (goriške črne) „	—	—	—	—
Breskvice (suhe) „	—	—	—	—
Fige (suhe) „	—	—	—	—
Maslo (kuhano) 1 k.	—	90	1	—
Maslo (surovo) „	—	72	—	80
Sir (Bovški prav star) „	—	100	—	105
„ „ star „	—	80	1	—
„ „ nov „	—	40	—	44
Vino črno furlansko	18	—	24	—
100 litrov	18	—	28	—
Vino črno kraško „	18	—	26	—
Vino belo Dornber. „	15	—	19	—
Vino belo briško „	17	—	20	—